

בהמה המקשה

אין בהן אלא מצות פרוש בלבד, כלומר, אינם אסורים מן התורה, אלא מצוה מדבריי סופרים לפרוש מאכילתם. הרי שלדעתו אין השחיטה עושה ניפול באבר המדולדל, לאוסרו משום אבר מן החי. ובענין זה מסופר, **יתיב** [ישב] **רב יוסף קמיה** [לפני] **רב הונא**, **ויתיב וקאמר** [ויושב היה ואומר]. **אמר רב יהודה אמר רב**:

רב: **אכלו לזה**, לאבר המדולדל — הרי הוא לוקה משום איסור אבר מן החי. **אמר ליה ההוא מרבנן** [אמר לו אחד מן החכמים]: **לא תציתו ליה** [אל תקשיבו לז], **למה שאמר בשם רב**, שהרי הכי [כ] **אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה** [משמח] **של רב**: **אכלו לזה — אינו לוקה**. **אמר ליה** [לו] **רב הונא**:

אנן אמאן [אנחנו על מין] **נסמוך**? **שהרי יש לנו שתי שמועות** **סותרות** **בשם רב**: **אהדיניהו** [החזיר] **רב יוסף לאפיה** [את פניו] **בהקפדה**, **אמר ליה** [לו]: **מאי קושיא** [מה הקושיה]? **כי אמרי אנא** [כאשר אמרתי אני] **בשם רב** שלוקה משום אבר מן החי — **אמר רב דבר זה** במקרה של מיתה, שהיא עושה ניפול, שהאבר נחשב כאילו נפל מן הבהמה בחייה. **כי** [כאשר] **אמר איהו** [הוא] **רב יצחק בר שמואל בר מרתא בשם רב** שאינו לוקה — **הרי זה בשחיטה, שאינה עושה ניפול**, והאבר נחשב כמחובר לגוף הבהמה בשעת השחיטה, והותר בשחיטתה, ולכן אינו לוקה על אכילתו. **אמר רבא**: **מנא הא מלתא דאמור רבנן** [מנין דבר זה שאמרו חכמים]: **מיתה עושה ניפול, שחיטה אינה עושה ניפול?** **דכתיב** [ושאמר] **בפרשת השרצים הטמאים**: **"וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא"** (ויקרא יא, לב), **ויש לשאול**: המילה "במותם" למעוטי מאי [למעט את מה] היא באה? **אילימא למעוטי** [אם תאמר למעט] **בחיייהם**, לומר שבחיייהם אינם מטמאים — הרי דבר זה מ"נבלתם" **נפקא** [יוצא], שנאמר: **"כל אשר יפול מנבלתם עליו יטמא"** (שם לו), ונבילה משמעה יצור מת! **אלא שמע מינה** [למד מכאן] **דין אחר**, ביחס לאברים המדולדלים שבהם, כאילו נאמר: **כל אשר**

יפול מהם — במותם, לומר: דווקא מיתה עושה להם ניפול, להחשיבם כאילו נפל, ומטמאים כאבר מן החי, ואין שחיטה עושה ניפול, אלא הריהם נחשבים כחלק מגוף הבהמה בשעת השחיטה. **אמר ליה** [לו] **רב אדא בר אהבה לרבא**: וכיצד ניתן לדייק מכאן ששחיטה אינה עושה ניפול? **והא קרא** [והרי המקרא] **בשרצים כתיב** [נאמר], ואין בהם שחיטה כלל! **אמר ליה** [לו]: **אם אינו ענין**, כלומר, הואיל ומקרא זה אינו נצרך לשרצים, **דלאו** [שאין] **בני שחיטה נינהו** [הם] — **תנהו ענין לבהמה**. ומקשים: **ואכתי מבעי ליה** [ועדיין צריך אותם] **את מה שנאמר "במותם יטמא"** לומר: **כעין מיתה, שדווקא כשהשרצים לחין כבשעת המיתה הם מטמאים, כשהם יבשים — אין מטמאים! ומשיבים**: **תרי** [שתי] **פעמים** ["במותם" **כתיבי** [נאמר]. ודין זה נלמד ממה שנאמר בפסוק הקודם (שם לא): **"כל הנוגע בהם במותם יטמא"**.

אושיבים למחלוקת במשנתנו, בענין עובר שהוציא את ידו, ושחט את אמו, שלדעת ר' מאיר אין היד נטהרת בשחיטת האם, והיא מטמאת כאבר מן החי, ולדעת חכמים טיהרה אותה שחיטת האם. **אמר רב חסדא**: **מחלוקת זו היא באבר של עובר חי, אבל באבר של עובר מת — דברי הכל**: שחיטה עושה ניפול, ולא נטהרה היד בשחיטת האם, אלא מטמאת משום נבילה. **ורבה אמר**: **כמחלוקת בזה כך מחלוקת בזה**, וגם בעובר שהוציא ידו ומת, שלדעת חכמים שחיטת אמו מטטהרת את היד מטומאת נבילה.

בשנינו במשנה שטריפה יש במינה שחיטה, ולכן שחיטתה מטטהרה מטומאת נבילה. ובהמשך לכך נאמר: **עובר בן שמנה חי אין שחיטתו מטטהרתו**, מפני שאין במינו שחיטה. ומתקשים, **והתניא** [והרי שנויה ברייתא]: **בן שמנה חי יוכיח, שאף על פי שיש במינו שחיטה — אין שחיטתו מטטהרתו**, הרי שבברייתא זו מחשיבים בן שמונה כמי יש במינו שחיטה! **אמר רב כהנא**: מה שנאמר באותה ברייתא שיש במינו שחיטה, כוונתו — **אגב אמו**, שכאשר שוחטים את אמו גם הוא נעשה מותר על ידה.

עיונים

אין בהן אלא מצות פרוש בלבד – כלומר, אין כאן אלא מצוה מדבריי חכמים לפרוש ולהתרחק מאיסור אבר מן החי. והפסוק שהביאה הברייתא כמקור לאיסור זה אינו אלא אסמכתא בלבד (רש"י). לגופו של הביטוי "מצות פרוש", בדברי רש"י במסכת כריתות כא,ב משמע כי אין מדובר באיסור גמור, אלא רק מצוה לפרוש ממנו. ראה תוס' שם). ולשיטת הרמב"ם משמע שמדובר באיסור תורה. אלא שאינו לוקה עליו, כמו חצי שיעור, וכפי שמשמע מדברי רב להלן "אינו לוקה" (מי"מ הלכות מאכלות אסורות פ"ה הי"א). וכן עולה לכאורה ממה שבתוספתא (ע"ז פ"ח ו) ובספר השאליות (סימן ו) נאסר אבר מדולדל לבני נח, כדין אבר מן החי. אבל יש שכתבו כי יש לומר שבאותו אבר עצמו, לישראל אין זה אבר מן החי, שהרי שחיטה אינה עושה ניפול, ואילו לגבי גוי שלא קיים לגביו דין שחיטה — דין השחיטה כדין מיתה, שעושה ניפול, והרי זה ממש אבר מן החי לגביו (ראה חת"ס לעיל לג.א. מרומי שדה כאן).

כי אמרו אנא במיתה ולמרות שבמקרה זה, לוקה על כל הבהמה משום אכילת נבילה, השמיענו רב בביטוי "אכלו לזה לוקה" שדווקא על זה לוקה משום אבר מן החי, אבל אם התרו בו משום נבילה אינו לוקה (רש"י). וראה גליון השי"ס לרע"א אפשרויות נוספות להסבר. **מנא הא מלתא דאמור רבנן מיתה עושה ניפול שחיטה אינה עושה ניפול** כפי העולה מנוסח דברי הגמרא כאן, וכן מדברי הרמב"ם ועוד, משמע כי בעיקרו של דבר, אבר המדולדל הריהו אבר (שנחתך מן החי, לפי שאין לו עוד תקנה. ואם כן מה שמיתה עושה ניפול, אינו החידוש, אלא ששחיטה אינה עושה ניפול, שאף על פי שהאבר מדולדל ואינו מקבל חיותו מן הבהמה — עדיין הוא נחשב כחלק מגופה, לטהרו מטומאת נבילה (ראה מרומי שדה, וראה בשחיטת חולין שהציע גם אפשרות אחרת). **מחלוקת באבר דעובר חי וכו' דברי הכל שחיטה עושה ניפול** הביטוי "שחיטה עושה ניפול" ביחס לאבר שהוציא העובר, אינו כמשמעו המקורי, כמו באבר מדולדל, אלא לומר, שאינו נכלל בשחיטת האם (רבינו גרשום). כלומר, דווקא בעובר חי שיש במינו שחיטה — מועילה שחיטת האם לטהר את האבר שהוציא קודם לכן ממעי אמו, שלא יטמא כאבר מן החי. אבל בעובר מת, שאין במינו שחיטה — אין היד נכללת בשחיטת האם, והיא מטמאת כנבילה (רש"י). אלא שיש קושי בפירוש זה, שהרי לא ניתן לפרש את מחלוקת ר' מאיר וחכמים אלא בעובר בן שמונה, שאין במינו שחיטה, שכן בן תשעה ממילא לא נותר בשחיטת אמו, ואם הוציא ידו אינה אסורה כלל (וראה בתו"ס וברא"ש). וביארו אחרונים כי הכוונה היא שעובר חי, לרמתו שאין בו עכשיו

עד ע"ב

חולין

פרק רביעי

אין בהם — איסור לאו של אצר מן החי. אלא מצות פרוש — צעלמא מדרבנן, וקלא אסמכתא צעלמא. אלמא, אין שחיטה עושה ניפול. אכלו לזה — האצר המדולדל. אינו לוקה — דמלות פרוש צעלמא הוא. אהדיניהו — צעטס, כי אמרי אנא — דלוקה משום אצר מן החי — צמיטה דעושה ניפול. ואשמיעך רב דלא משום נבלה

מתרינן ציה, אלא משום אצר מן החי. וכל אשר — צשרלים כתיב [ויקרא יא]. מנבלתם נפקא — "וכי יפול מנבלתם".

אלא — הכי קאמר: כל אשר יפול מהם — צמוטס, על ידי מיתה הוא ניפלה. "מהם" — איצריס המדולדלים צהס.

בשרצים כתיב — דלא שייכא צהו שחיטה, והיכי ממעטת שחיטה מהאי קלא? אם אינו ענין כו' — דעל כרחך "צמוטס" מיעוטא הוא, ולגופיה לא איצטריך, דהא צמתים משמעו, ד"נצלמס" כתיב. ונכחו: "וכי יפול" — למימרא דעושים ניפול, ולא

צעי "צמוטס"! אלא על כרחך למעוטי שחיטה. דלאו בני שחיטה נינהו — ולא איצטריך "צמוטס", דהא אפילו שחיטתם מיתה היא. כעין מיתה — כעין שעת מיתה. היא לחיס, למעוטי שכן שיצט. דעובר חי — דיט צמינו שחיטה, מהניא שחיטה אף לאצר היוצא לטהרו. והתניא — צתורת כהניס, גצי "וכי ימות מן הצהמה" כו' [ויקרא יא]. בן שמונה יוכיח שאף על פי שיש במינו שחיטה אין שחיטה

מטהרתו — אטס נוול ושתנו, אצל אגב אמו ניתר צשחיטת אמו דצרי הכל. אף טריפה, אף על פי שיט צמינה שחיטה — לא מטהרנה שחיטה. ומתניחין קתני: בן שמונה — אין צמינו שחיטה! אמר רב כהנא — האי דקתני תנא דצרייתא: יש צמינו שחיטה — אגב אמו קאמר, שניטר צשחיטת אמו.

תוספות

אין בהם אלא מצות פרוש בלבד — וקרא דברייתא אינו אלא אסמכתא בעלמא. ואם תאמר: וכיון דמדאורייתא שרי באכילה, אמאי נקט בברייתא דלעיל (עג,א): לא, אם טיהרה שחיטת טרפה

אותה ואת האבר המדולדל בה? מה שייך שם להזכיר אבר מדולדל, דשרי אף באכילה? ויש לומר, דהכי קאמר: אבר המדולדל בה גזרו ביה רבנן איסור אכילה, ולא גזרו שלא תתא שחיטה מטוהרתו כמו עובר, דבר שאינו גופה.

תרי במותם כתיבי — ואם תאמר: הא אכתי צריכי לכדרשינן ב"העור והרוטבו" (חולין קכח,ב): יכול בשר הפרש מן השרצים היא טמא? תלמוד לומר: "במותם" — מה מיתה שאינה עושה חליפין כיו' ויש לומר: דכעין מותם, וההיא דרשה — מחד "במותם" נפקא. אי נמי, דרשה דחתם — מ"נבלתם" נפקא: מה נבלה שאין עושה חליפין. ונקט "במותם" לפי שהיא דרשה פשוטה.

מחלוקת באבר דעובר חי — ובבן שמונה. דאילו בן תשעה — כשאר בהמה הוא לרבי מאיר, וטעון שחיטה.

ושבים למחלוקת במשנתנו, בענין עובר שהוציא את ידו, ושחט את אמו, שלדעת ר' מאיר אין היד נטהרת בשחיטת האם, והיא מטמאת כאבר מן החי, ולדעת חכמים טיהרה אותה שחיטת האם. **אמר רב חסדא**: **מחלוקת זו היא באבר של עובר חי, אבל באבר של עובר מת — דברי הכל**: שחיטה עושה ניפול, ולא נטהרה היד בשחיטת האם, אלא מטמאת משום נבילה. **ורבה אמר**: **כמחלוקת בזה כך מחלוקת בזה**, וגם בעובר שהוציא ידו ומת, שלדעת חכמים שחיטת אמו מטטהרת את היד מטומאת נבילה.

בשנינו במשנה שטריפה יש במינה שחיטה, ולכן שחיטתה מטטהרה מטומאת נבילה. ובהמשך לכך נאמר: **עובר בן שמנה חי אין שחיטתו מטטהרתו**, מפני שאין במינו שחיטה. ומתקשים, **והתניא** [והרי שנויה ברייתא]: **בן שמנה חי יוכיח, שאף על פי שיש במינו שחיטה — אין שחיטתו מטטהרתו**, הרי שבברייתא זו מחשיבים בן שמונה כמי יש במינו שחיטה! **אמר רב כהנא**: מה שנאמר באותה ברייתא שיש במינו שחיטה, כוונתו — **אגב אמו**, שכאשר שוחטים את אמו גם הוא נעשה מותר על ידה.

שחיטה, מכל מקום, כיון שהוא עתיד להיות בר שחיטה (בכור שור), נחשבת שחיטת האם לגביו כאילו הוא עצמו נשחט, ולכן יש לומר שגם היד שהוציא נטהרת בשחיטתו. אבל עובר מת נותר כחלק מגוף האם, וממילא אין לומר שהאבר שהוציא מגוף אמו יטיהר בשחיטתה (ראה ניטוחים שונים במדורה בתרא לחידושי מהרש"א, לב אריה, אמרי משה). **ורבה אמר כמחלוקת בזה כך מחלוקת בזה** שכוון שהעובר נותר בשחיטת אמו, בין חי ובין מת — אין מקום להבחין ביניהם. ולדברי רבה, שמשנתנו עוסקת (גם) בעובר מת, מה שאמר ר' מאיר "הבשר מגע נבילה" מתפרש כפשוטו, שהיד נחשבת נבילה ממש, שלא הותרה כלל בשחיטת האם. מה שאין כן לפירוש רב חסדא, שמדובר בעובר חי, לדעת ר' מאיר האבר נחשב אבר מן החי, שמטמא כנבילה, אבל אינו נבילה ממש (ראה בעינים למשנה לעיל עב.א).

אורח ההלכה

אין בהן אלא מצות פרוש בלבד – אבר או בשר המדולדלים בבהמה, אם אינם יכולים להירפא, אפילו אם לא פירשו מהבהמה עד לאחר השחיטה – אסורים, ואולם אין לוקים על אכילתם. בברייתא וכדברי ר' יוחנן, ועל פי העולה מדברי רב יוסף בשם רב להלן. (רמב"ם ספר קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ה ה"ו. שו"ע יו"ד סב, ג).

במיתה דעושה ניפול אבר או בשר המדולדלים בבהמה שאינם יכולים להתרפא, אם מתה הבהמה — רואים אותו כאילו נפל מחייהם, לפיכך לוקים עליו משום אבר מן החי. כדברי רב יוסף (מי"מ). (רמב"ם שם).

לחין מטמאים יבשים אין מטמאים בשר השרץ שיבש עד שנעשה כחרס, אם יכול לשרותו בפשרים מעת לעת וייעשה לח כשהיה — מטמא, ואם לאו — טהור. כגמרא. (רמב"ם ספר טהרה הלכות שאר אבות הטומאה פ"ד ה"י"ב).

אבר דעובר מת עובר שהוציא ידו חוץ לרחם אמו, אם לא נחתך קודם השחיטה — אין האוכלו לוקה עליו משום אבר מן החי, ואפילו מת העובר. כדברי רבה, שחכמים חולקים על ר' מאיר גם בעובר מת, שלדעתם שחיטת האם אינה עושה בו ניפול. והעירו המפרשים, שמכל מקום עובר באכילתו משום איסור בשר היוצא ממחיצתו, כפי שנאמר לעיל סח,ב (ראה רבא"ד מי"מ). (רמב"ם ספר טהרה הלכות מאכלות אסורות פ"ה הי"א. וראה שם הי"ט).

בהמה המקשה

פרק רביעי

חולין

ותנא דידן (והתנא שלגן). **מינא דאמיה לא פריך** (מהמין של אמו אינו מקשה). שמה שהעובר ניתר בשחיטת אמו אינו מחשיב אותו כמי שיש במינו שחיטה, מפני שהוא נחשב אז כחלק מאמו. ושואלים: ולהאי תנא דפריך (ולאיתו תנא שמקשה קושיה זו). **טרפה ששחיטתה מטהרתה מנא ליה** (מנין לך? והרי לשיתתו, מה

שיש במינה שחיטה אינו מועיל לטהר! ומשיבים: **נפקא ליה** (יוצא לו הדבר) ממה שאמר **רב יהודה אמר רב, שאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה** (ויש אומרים) **במתניתא תנא**, [בברייתא היא שנויה]: **אמר קרא** (הכתוב) **”וכי ימות מן הבהמה וכו’ הנוגע בנבלתה יטמא”** (ויקרא יא, לט), והלשון **”מן”** באה ללמד: מקצת בהמה מטמאה בטומאת נבילה, ומקצת בהמה אינה מטמאה, ואיזו זו שאינה מטמאה? זו **טרפה ששחטה**.

ב **בעי רב הושעיא**: **הושעיא**: **הושעיא** את ידו למעי בהמה, ושחט בתוכה בן תשעה חי, מהו? האם שחיטתו במעי אמו מתירה אותו? ובוה תבעי (תישאל השאלה) לדעת ר' מאיר, ותבעי לרבנן (ותישאל לדעת חכמים). ומפרטים: **תבעי** [תישאל] **לר' מאיר**: **עד כאן לא קאמר** [לא שמענו שאמר] **ר' מאיר** במשנה שבהמשך עמוד זה, **שבן פקועה**, בן תשעה שהוציאוהו ממי מעי בהמה שנשחטה, **טעון שחיטה** — **הני מילי** [דברים אלה אומרים] **היכא** (היכן) שכבר **יצא לאויר העולם**, אבל בעודו במעי אמו — **לא שריא ליה** [אין מתירה אותו] **שחיטה שלו**. או **דילמא** [שמא], **אפילו לרבנן** [לדעת חכמים] החולקים על ר' מאיר, וסבורים ששחיטת אמו כשהוא במעיה מתירה אותו, יש לומר **שארבעה סימנין** **אכשר ביה רחמנא** [הכשירה בו התורה], שהוא ניתר בין בשחיטת שני סימנים (קנה וושט) של אמו, בין בשחיטת סימנים של עצמו? **אמר רב חנניא**, **תא שמע** [בוא ושמע] תשובה לדבר, ממה ששינונו במשנתנו: **הרי שגולדה טרפה**

מן **הבטן**, שלא היתה לה שעת הכושר — לא תטהרנה שחיטתה. **ואי איתא** [ואם אכן] **ניתן לשחוט בן תשעה כשהוא במעי אמו**, **משכחת לה** [מוצא אתה אותה] **שהיתה לה לזו שגולדה כשהיא טריפה שעת הכושר**, **דאי בעי עייל ידיה ושחטה** [שאם היה רוצה היה מכניס ידו ושחט אותה] **במעי אמה קודם שנטרפה!** **אמר ליה** [לך] **רבא**, **תני** [שנה]: **הרי שנוצרה טרפה מן הבטן**, שמתחילת יצירתה טריפה היא, ובמקרה זה לא ניתן היה לשחטה. **ומשכחת לה** [ומוצא אתה אותה] **כבעלת חמש רגלים**, שהיא טריפה מעיקרה, ואין לה היתר כלל.

ד **משנה** **השוחט את הבהמה, ומצא בה עובר בן שמנה חודשים** (שלא נגמר הריונו) **חי או מת**, או **אפילו בן תשעה שנגמרו חודשי הריונו**, אבל הוא **מת** — הותר בשחיטת הבהמה, ואינו צריך לשוחטו, **אלא קורעו, ומוציא את דמו**, שהדם אסור כחלק מדם אמו, ואז הוא מותר באכילה. **מצא בה בן תשעה חי** — הרי זה **טעון שחיטה, וחייב על שחיטתו באותו ואת בנו**, אם שחט אותו ביום ששחט את אמו, אלו **דברי ר' מאיר**. **וחכמים אומרים**: גם בן תשעה חי שנמצא במעי בהמה שחוטה — **שחיטת אמו מטהרתו**, ואינו טעון שחיטה.

אמו (וכגון שמתה והוציאוהו ממעיה). ואילו וחכמים סבורים כי גם עובר כזה נתרבה מיכל בבהמה" וניתר בשחיטתה (ר"ז). ורש"י הסביר כי לשית ר' מאיר, תשעה חודשי העיבור הם המחשיבים אותו כבהמה, להצריכו שחיטה בפני עצמו. ואילו לדעת חכמים, חודשים יחד עם הלידה גורמים לכך. אבל רמב"ן התקשה על כך מדין בן תשעה מת, שהרי לכאורה כלו לו חדשיו, ומודע תתיר אותו שחיטת אמו? והסביר כי כל שאין דין שחיטה בגופו — נתרבה מיכל בבהמה" להיות מותר בשחיטתה, ובכלל זה בן תשעה מת, ורק בן תשעה חי, שיש בו עצמו שחיטה — אין ר' מאיר מרבה אותו מכתוב זה. ובתוס' כתבו שלדעת ר' מאיר לא די בחודשים, אלא צריך שגם יצא לאויר העולם כדי להתחייב בשחיטה לעצמו (כך הביא רמב"ן בשמם, וכן הוא בראב"ה, וכן רש"י גרס ברש"י). אלא שראשונים אחרים תמחו על כך, שהרי לדרך זו נמצא שאפילו אם מת במעי אמו לאחר שנשחטה — יהיה מותר לר' מאיר (רשב"א).

וחייב באותו ואת בנו כלומר, אסור לשוחטו ביום ששחט את אמו, שנאמר "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (ויקרא כב, כח). אבל המוצא בן שמונה במעי אמו, שאינו טעון שחיטה — מותר לאוכלו בו ביום, כפי ששינונו שהנוחר (הורג בהמה שלא בדרך שחיטה) אינו חייב משום אותו ואת בנו (להלן פא.ב).

אורח ההלכה

הושיט את ידו למעי בהמה השוחט עובר במעי אמו — העובר אסור, ששחיטתו אינה שחיטה. שלא נפשטה הבעיה בגמרא, והולכים להחמיר (ר"ז). (שו"ע יו"ד יד, ו בהגהה). **השוחט את הבהמה וכו'** השוחט בהמה ומצא בה עובר בן שמונה חודשים חי או מת, או עובר בן תשעה חודשים מת — אינו טעון שחיטה. מצא בה עובר בן תשעה חודשים חי, אם הפריס (עמד) על גבי הקרקע — טעון שחיטה, מחשש שיבואו להתיר בהמה בלא שחיטה. ואם לא הפריס על גבי קרקע — אינו טעון שחיטה.
חכמים, ועל פי הסבר רב כהנא לקמן עה.ב. (רמב"ם ספר קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ה הי"ד. שו"ע יו"ד יג, ב).

אותו ואת בנו השוחט בהמה ומצא בה עובר בן תשעה חודשים חי, והפריס על גבי קרקע — אין שוחטין אותו ואת אמו ביום אחד, ואם שחט — אינו לוקה.
חכמים, שבמקרה זה נתחייב בשחיטה מדרבנן, כמבואר להלן עה.ב. (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"יב הי"ז).

מינא דאמיה לא פריך — לא תשיעף ליה פירכא. דהואיל ואין צנני שמונה שמיטה — אין צמינו שמיטה קרינא ציה. ולהאי תנא — דנרייתא דפריך מינא דאמיה, וסכר: יש צמינו שמיטה קרינא ציה. **טרפה דשחיטה מטהרתה מנא ליה** — תיפוק ליה מזהמה טמאה דאין שמיטה מטהרמה! ושחט בה בן תשעה חי — **ויאל אחר שחיטתו**, ואמו קיימת. בן שמונה לא קא מינעי ליה, דהא אפילו יאל לאויר העולם ושחטו — תנן צמתניתין (חולין ע"ג, ב): אין שחיטתו מטהרמו. אבל במעי אמו לא שריא — שמיטה דליה. וכל שכן לרבנן דאמרי: לא שייכא ציה שמיטה כלל, אפילו יאל חי לאחר שמיטה, דאין שמיטה צו אלא ציאל לאויר צחי אמו. או דילמא אפילו לרבנן — שריא ליה שחיטתו. דקסברי רבנן: ארבעה סימנין אכשר ציה רחמנא, צאזיה שני הסימנים שישחטו, או של אמו או שלו. וכל שכן לרבי מאיר דאמר: שמיטה שייכא ציה. תא שמע — דתנן צמתניתין: הרי שגולדה טרפה מן הצטן, מניין? וקא סלקא דעמין דאפילו צנטרפה שעה אחת קודם לידתה קאמר, דלא היתה לה שעת הכושר לשחט, ולא חל עליה תורת שמיטה. ואם איתא — דשמיטה צמעי אמו שמיטה היא, הרי היתה לטרפה זו שעת הכושר לשמיטה קודם שנטרפה! **כבעלת חמש רגלים** — דהאי טרפות ודאי הוה צה משגולדה. וכגון שימור זה צרגלים האחרונים, דאמר צצבורות (מ"א) דצעלת חמש רגלים הרי זה מוס, ואמרינן התם: לא שנו אלא שחטר או יתר ציה, אצל צרגל — אפילו טרפה מני הוי, דכל יתר כנטול דמי.

משנה **קורעו** — שאין לרין שמיטה.

ומודי רצי מאיר צהו דאיתרבו מ"כל צצהמה תאכלו" [דברים יד], דלאו חדשים איכא ולאו אוירא איכא, הילכך לאו צהמה הוא. ומוציא את דמו — דחלבו הוא דמותר, דקתני לקמן (חולין עה,א): מה חלב ושחי הכליות האמורין צאשם — מוצא מכלל שליל, אף כל מוצא מכלל שליל. אצל דמו לא גרע מדם האצרים, דקיימא לן צצכיתות (כ"א, ב): דם האצרים עונר כלל מעשה. טעון שחיטה — דחדשים גרמי לשוייה צהמה צאנפי נפשיה, ולא איתרצאי מ"כל צצהמה תאכלו". ולרבנן — חדשים ולידה גרמי, דרבנן מרצו ליה להיתרא מ"כל צצהמה תאכלו". **וחייב באותו ואת בנו** — שלא ישחטנו ציום ששחטו אמו.

תוספות

ולחאי תנא דקפריך טרפה דשחיטה מטהרתה מנא לך — קצת תימה: דכולא חדא ברייתא היא בתורת כהנים, וידע רישא ולא ידע סיפא: **נפקא** ליה מדרב יהודה כו' — ואם תאמר: דתינא בסוף פרק "רבי אליעזר דמילה" (שבת קל"א, א): "לאכלה" — להביא בן שמונה שאין שחיטתו מטהרתו. ורבי יוסי ורבי אלעזר ברבי אומרים: שחיטתו מטהרתו. והשתא כולחו לא מתוקים כתנא דמתניתין, דאפילו תנא קמא דהתם משמע, דאי לאו "לאכלה" — הוה אמינא דשחיטה מטהרתו. ולתנא דמתניתין, בן שמונה, כיון דאין במינו שחיטה — ידעינן ליה מבהמה טמאה דאין שחיטה מטהרתה. אבל כתנא דברייתא דהכא מיתוקמא שפיר תנא קמא דהתם, דכיון דיש במינו שחיטה אגב אמו — מיקרי שפיר יש במינו שחיטה מטהרתו. ומיהו, סוגיא דהתם לא אתיא כתנא קמא דברייתא דהכא, דרבא כתנא מפרש התם טעמא דרבי יוסי ורבי אליעזר, דסברי בטרפה אף על גב דמתה היא דשחיטה מטהרתה, הכא נמי לא שגא. ורבנן, לא דמי לטרפה אפילו מן הבטן, דיש במינו שחיטה, ושמא תנא דמתניתין משום קרא ד"לאכלה" חשיב בן שמונה אין במינו שחיטה. אי נמי, קרא ד"לאכלה" דדריש תנא קמא התם הוי אסמכתא בעלמא. דהא לאביי דמוקי התם פלוגתייהו דפליגי, מר סבר חי הוא, ומר סבר מת הוא — צריך לומר דאסמכתא היא, דכיון דחשיב ליה כמות, בלאו קרא אין שחיטתו מטהרתו.

תוספות

ולחאי תנא דקפריך טרפה דשחיטה מטהרתה מנא לך — קצת תימה: דכולא חדא ברייתא היא בתורת כהנים, וידע רישא ולא ידע סיפא:

נפקא ליה מדרב יהודה כו' — ואם תאמר: דתינא בסוף פרק "רבי אליעזר דמילה" (שבת קל"א, א): "לאכלה" — להביא בן שמונה שאין שחיטתו מטהרתו. ורבי יוסי ורבי אלעזר ברבי אומרים: שחיטתו מטהרתו. והשתא כולחו לא מתוקים כתנא דמתניתין, דאפילו תנא קמא דהתם משמע, דאי לאו "לאכלה" — הוה אמינא דשחיטה מטהרתו. ולתנא דמתניתין, בן שמונה, כיון דאין במינו שחיטה — ידעינן ליה מבהמה טמאה דאין שחיטה מטהרתה. אבל כתנא דברייתא דהכא מיתוקמא שפיר תנא קמא דהתם, דכיון דיש במינו שחיטה אגב אמו — מיקרי שפיר יש במינו שחיטה מטהרתו. ומיהו, סוגיא דהתם לא אתיא כתנא קמא דברייתא דהכא, דרבא כתנא מפרש התם טעמא דרבי יוסי ורבי אליעזר, דסברי בטרפה אף על גב דמתה היא דשחיטה מטהרתה, הכא נמי לא שגא. ורבנן, לא דמי לטרפה אפילו מן הבטן, דיש במינו שחיטה, ושמא תנא דמתניתין משום קרא ד"לאכלה" חשיב בן שמונה אין במינו שחיטה. אי נמי, קרא ד"לאכלה" דדריש תנא קמא התם הוי אסמכתא בעלמא. דהא לאביי דמוקי התם פלוגתייהו דפליגי, מר סבר חי הוא, ומר סבר מת הוא — צריך לומר דאסמכתא היא, דכיון דחשיב ליה כמות, בלאו קרא אין שחיטתו מטהרתו.

עיונים

טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה כלומר, הואיל ולשיתו, מה שיש במינה שחיטה אין בו כדי לטהרה, יש לחזור אל הטענה הראשונה שבמשנה, שכשם שבהמה טמאה שאסורה באכילה אין שחיטתה מטהרתה — כך טריפה לא תטהרנה שחיטתה (רש"י).

וכי ימות מן הבהמה... זו **טרפה ששחטה** שגם טריפה היא לכאורה, בכלל "וכי ימות מן הבהמה", שהרי היא עומדת למות, שטריפה אינה חיה (ראה לעיל מ"א).

הושיט את ידו למעי בהמה ושחט בן תשעה חי השאלה היא דווקא שבן תשעה חי, שכבר נגמרו חודשי הריונו, ויש במינו שחיטה, שהרי אם לא נשחטה אמו והוציאוהו ממעיה — הריהו טעון שחיטה (משנה להלן עמוד ב), ויש מקום לשאול האם מועילה לו (מלבד שחיטת אמו) גם שחיטת עצמו, למרות שהוא במעיה. אבל בן שמונה חודשים, שאין במינו שחיטה — בוודאי אינו ניתר בשחיטת עצמו כשהוא במעי אמו (רש"י).

עד כאן לא קאמר ר' מאיר וכו' אבל במעי אמו לא שריא ליה כלומר, יש לומר כי דין שחיטה של בן תשעה חי אינו שייך אלא לאחר שיצא לאויר העולם. ולדרך זו, אם לר' מאיר, הסבור שאינו ניתר בשחיטת אמו, לא הועילה לו שחיטת עצמו — כל שכן לדעת חכמים, הסבורים שמועילה לו שחיטת האם כשהוא במעיה, לא תועיל לו שחיטת עצמו (רש"י).

אפילו לרבנן ארבעה סימנין **אכשר ביה רחמנא** ולדרך זו, אם לדעת חכמים, הסבורים ששחיטת אמו מטהרתו כשהוא במעיה, מועילה לו שחיטת עצמו (רש"י).

ומשכחת לה כבעלת חמש רגלים שהיא טריפה, לפי הכלל שאבר יתר — כחסר הוא נחשב, וכאילו נחתכה רגלה (ראה לעיל נ"ב).

בן שמונה חי או מת או בן תשעה מת בן שמונה הריהו עובר שלא כלו חודשי הריונו (הביטוי "בן שמונה" נלקח מן המציאות המוכרת בפרד, ואילו בבהמה דקה כגון כבשים מדובר בחמישה חודשים). ועובר במצב זה אינו נחשב כבהמה לעצמו, אלא כאחד מאבריה של אמו, ולכן הותר בשחיטתה, מדויק הכתובים: "וכל... בבהמה אותה תאכלו" (דברים יד, ו) שכל מה שבבהמה ניתר בשחיטתה ומותר באכילה (חוץ מודמה וחלבה שנאסרו בפירוש).

מצא בן תשעה חי טעון שחיטה שלא התירה התורה עובר בשחיטת אמו אלא כשאי אפשר לו בשחיטת עצמו. והרי הכל סבורים שעובר כזה, שהוא בן קיימא, טעון שחיטה אם לא נשחטה

מסורת הש"ס

ו. זבחים ס"ב, חולין

פ"ב, קכ"ב. תוי"כ ויקרא

יא, לט. ילקי"ש תורה תקמג.

ז. חולין עה, א–ב.

ח. ראה תוספתא חולין

פ"ד ה. שם ח. וראה עוד

יומא פ, א. ב"ק ק"ב, חולין

פ"ב, בכורות י"ב, א.

גרסות

מן הבהמה ברוב כתיי"י: **מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה**.

ושחט בן תשעה חי בכתי"י ועוד: **ושחט בה בן תשעה חי**.

הני מילי היכא דיצא לאויר העולם יש בכתי"י: **אלא היכא דיצא לאויר העולם** ויש: **הני מילי דיצא לאויר העולם**.

אבל במעי אמו לא שריא ליה שחיטה בכתי"י: **אבל במעי אמו לא שחיט**.

משכחת לה דהיתה לה שעת הכושר בכתי"י ועוד: **ושחט בה בן תשעה חי**.

משכחת לה דהיתה לה שעת הכושר בכתי"י: **תני הרי שנוצרה טרפה**.

בן תשעה מת יש בכתי"י: **בן תשעה ומת**.

מצא בן תשעה חי בכתי"י ובמשניות ועוד: **מצא בה בן תשעה חי**.

וחייב באותו ואת בנו יש

בכתי"י ובדפו"י: **וחייב משום אותו ואת בנו**.

באזרה — צפרק קמא דכרימות [ז,ג] מפרש: חמשה לאוין כמיני נזם. בהכרת — דנפקא ליה מריצוא ד"כל דס". אית ליה לרבי יהודה דם וכל דם — כלומר, כיון דרבי יהודה לדם התמימת מריצוא ד"כל דס" יליף, אקושי מקיש כל דם לדם עלמו. כל היכא דמחייב אדם — מחייב אכל דס, והיכא דלא מחייב אעיקר דס, כגון שליל שאין צו דם הנפש — לא מחייב על דם איציו. לפדות — פטר חמור. בכן פקועה — גשה נן תשעה מי הנמלא צנחמה שנשחטה, וצנחמות משוייו קמיצטעל ליה, דלי צשויוו — קיימא לן צנחמות (יא,א): דאפילו נשלקי מפרקינן. כבשרא בדיקולא הוא — ותנן צנחמות (יב,א): אין פודין צשוטה. דגמור שהה מפסחים — ופסח צנן פקועה פסול, דקיימא לן (חולין לח,ג) נקדשים "מי יולד" — פרט ליולא דופן. כל מילי — כגון נן פקועה. מאי אהני ליה — ומסתברא דהאי ממעט, דכנישרא בדיקולא הוא, וכי מרבי — געל מוס ונקצה קא מרבי. איבעיא להו — נטמאה צנחמה שחוטה, מהו למנותה ראשון, וכן תשעה מי צנחמה שני? מונין — דמרי גופי נינהו. אין מונין — אלא איחו נמי הוי ראשון, דנעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו, שהצנחה שומר שלו. הבשר מגע נבלה — צנח העובר שהיה מחובר לאזני היואל. בדמא דאמיה — כיון שהוכשר צנחמה שחוטה נזם — הוכשרה וכו'. במאי איתכשר — נזם העובר, שיקבל טומאה מאכר? בשחיטה — כיון שהוא נותר צשוטה — הוכשר צה לטומאה, וכרבי שמעון דאמר: שחיטה מכשרת ולא דם, צפרק שני (חולין לג,א). עבר בנהר — נן תשעה מי שנמלא צשוטה וגל.

תוספות

דגמר שהה פירש מהו מפתח — פירש בקונטרס: דפסח פסול משום יוצא דופן. ואי אפשר לומר כן, דאם כן לרבי מאיר היאך פודין בו, דאמר לעיל: דאליבא דרבי מאיר שה מעליא הוא ופודין בו? אלא מיפסיל מטעם שחוטה, דאין פודין בשחוטה, כדאמר בפרק קמא דבכורות (יב,א).

קירובים

מהו לפדות בן פקועה כלומר, בכן תשעה חי שהוציאורו ממעי בהמה שנשחטה ופקועה (חתכו) את רחמה. וטעם פשוט שלא קראוהו "בן תשעה" כלשון המשנה — מפני שמדובר בשה, בן של רתל או עז, שמשך הריונון הוא חמשה חדשים (ראה בכורות ח,א). דגמרת שהה מפסחים רש"י פירש: וכשם שיוצא דופן פסול לקרבן פסח, כמו לשאר כל הקרבנות (תמורה כח, א), שנאמר "שור או כשב או עז כי יולד" (ויקרא כב, כז) — להוציא יוצא דופן. אבל בתוס' הקשו: אם כן, מדוע לדעת ר' מאיר פשוט הדבר שפודים בו? והרי יש בענין זה גזירה שווה לפוסלו! ולכן הציעו כי הפסול הוא משום שאין פודים בשחוטה, ולדעת ר' מאיר בן פקועה אינו נחשב כשחוט. ואילו רמב"ן כתב כי אין זה פותר את עיקר השאלה, שהרי על כל פנים הוא יוצא דופן. והוא הסביר כי מה שנאמר לעיל בדעת ר' מאיר הוא קודם שעלה על דעתו הלימוד מגזירה שווה, שמצד הסברה באמת לא היה מקום לפוסלו, שהרי הוא חי לגמרי. ואמנם, לאחר שלמדנו מגזירה שווה זו — גם לר' מאיר יש לפוסלו מטעם יוצא דופן. אם כן שה מה מאי אהני ליה ומשמע לו יותר ללמוד מגזירה שווה "שה" לאסור בן פקועה, שכן גם בעל מום וגם נקבה וגם שאינו בן שנה — קרויים "שה", אבל לשיתת חכמים, שראוים את בן הפקועה כ"בשר בסיר" — אין הוא בגדר "שה". ואפילו לר' מאיר יש לומר שאינו "שה", כיון שלא נולד כדרך הכבשים (ר"ג).

לא יהא אלא דם התמצית, דתניא: "דם התמצית — באזרה, רבי יהודה אומר: בהפרת! תרגמא רב יוסף בריה דרב סלא חסידא קמיה דרב פפא: "אית ליה לרבי יהודה "דם" ו"כל דם", כל היכא דמחייב אדם הנפש — מחייב אדם התמצית, וכל היכא דלא מחייב אדם הנפש — לא מחייב אדם התמצית.

ג איבעיא להו: מהו לפדות בכן פקועה? אליבא דרבי מאיר לא תיבעי לך, דכיון דאמר טעון שחיטה — שה מעליא הוא. כי תיבעי לך — אליבא דרבנן, דאמרי שחיטת אמו מטהרתו, מאי? פיון דאמרי שחיטת אמו מטהרתו — כבשרא בדיקולא הוא. או דילמא: פיון דרהיט ואזיל, ורהיט ואתי — "שה" קרינא ביה? מר זוטרא אמר: אין פודין, ורב אשי אמר: פודין. אמר ליה רב אשי למר זוטרא: מאי דעתך — דגמרת "שה" "שה" מפסחים; "אי מה להלן — זכר, תמים, וכן שנה, אף פאן — זכר, תמים, וכן שנה! — "תפדה" "תפדה" ריבה. — אי "תפדה" "תפדה" ריבה. — אי "תפדה" "תפדה" ריבה, אפילו כל מילי נמי! — אם פן, "שה" "שה" מאי אהני לך?

ד איבעיא להו: מהו למנות בו ראשון ושני? רבי יוחנן אמר: מונין בו ראשון ושני, רבי שמעון בן לקיש אומר: אין מונין בו ראשון ושני, נעשה פאגוז המתקשקש בקליפתו. איתביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן: "הבשר מגע נבלה, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: מגע טרפה שחוטה. בשלמא לדידי, דאמינא חד גופא הוא — היינו דאיתכשר בדם דאמיה. אלא לדידה, במאי איתכשר? אמר ליה: בשחיטה, ויכריב שמעון. איתביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש: "עבר בנהר — הוכשר, הלך לבית הקברות — נטמא. בשלמא לדידי דאמינא תרי גופי נינהו — הוכשר — אין, לא הוכשר — לא. אלא לדידה, דאמרת חד גופא הוא, הא איתכשר בדם דאמיה!

והרי גם לשיטתו, לא יהא דינו של דם הנפש של העובר אלא כדם התמצית, הדרם שמתמצה מן הבהמה לאחר שיצא ממנה דם הנפש, והרי גם עליו מחייב ר' יהודה כרת. דתניא (ששנ"ה ברייתא): דם התמצית אינו בכרת אלא באזרה בלא תעשה בלבד, שחייב עליו מלקות, ר' יהודה אומר: בהכרת! תרגמא (תרגם). הסביר אותה רב יוסף בריה (בנו) של רב סלא חסידא קמיה (לפני) רב פפא: אית ליה לר' יהודה דרשה זו של "דם" ו"כל דם", שהוא למד את דינו של דם התמצית מריבוי הכתוב "כל דם" שנאמר בעונש הכרת ("...אשר יאכל כל דם וכו' והכרתי אותה". ויקרא יז, י), ש"מ"ם" למדנו לדם הנפש, ומ"כל דם" — דם התמצית. ולכן, כל היכא דמחייב (כל מקום שהוא חייב) כרת על דם הנפש — מיחייב (חייב) גם על דם התמצית, וכל היכא דלא מחייב (וכל מקום שאינו מחייב) על דם הנפש — לא מחייב (אינו מחייב) על דם התמצית. ולדעת ר' יהודה, עיקר דמו של עובר זה אינו נחשב דם הנפש, לחייב עליו כרת, מפני שהוא חלק מאמו, וממילא גם אין חייבים כרת על דם התמצית שלו, אבל איסור יש בו.

ה איבעיא להו (נשאלה להם): מהו לפדות פטר חמור בשה שהוא בן פקועה, ששחטו כבשה ופקעו את רחמה והוציאו משם שה שנגמרו חדשי הריונו, האם ניתן לקיים בו את המצוה "ופטר חמור תפדה בשה" (שמות יג, יג)? ומסבירים: אליבא (לפי שיטתו) של ר' מאיר לא תיבעי (תישאל) לך, שכיון שאמר שהוא טעון שחיטה אם כן שה מעליא (מעולה. גמור) הוא, ובודאי אפשר לפדות בו. כי תיבעי (כאשר תישאל) לך השאלה הרי זה אליבא דרבנן (לפי שיטת חכמים). דאמרי (שהם אומרים): שחיטת אמו מטהרתו, מאי (מה) דינו? האם כיון דאמרי (שהם אומרים) שחיטת אמו מטהרתו — כבשרא בדיקולא (כבשר של בהמה שחוטה שמונה בתוך הסל) הוא נחשב, אף על פי שהוא חי, ואין פודים בשחוטה (בכורות יב,א). או דילמא (שמא) כיון דרהיט ואזיל, ורהיט ואתי (שהוא רץ והולך, ורץ בא). שהרי בפועל הוא חי — "שה" קרינא ביה (קוראים אנו אותו)? מר זוטרא אמר: אין פודין, ורב אשי אמר: פודין. אמר ליה (לן) רב אשי למר זוטרא: מאי (מה) דעתך? מדוע

אתה סבור שאין פודים בו — מפני דגמרת (שאתה לומד) בגזירה שווה "שה" "שה" מפסחים, מקרבן הפסח, שגם בו נאמרה לשון "שה" (שם יב, יב), שכשם שבן פקועה פסול לקרבן פסח, שהרי הוא יוצא דופן שפסול לקרבן — כך הוא פסול לפדיון פטר חמור. ואולם אי (אם כן) תאמר גם: מה להלן בענין פסחים — צריך להיות השה זכר, תמים, וכן שנה, אף כאן בפדיון פטר חמור — צריך שיהיה זכר, תמים, ובן שנה! והרי שנינו במפורש שפודים גם בנקבה, וכן בבעל מום, ובגדול שאינו בן שנה (בכורות ט,א)! השיב לו: כמה שחזר הכתוב באותו פסוק על הציווי "תפדה" "תפדה" ("וכל פטר חמור תפדה, בשה ואם לא תפדה וערפתו", שמות יג, יג) הרי זה ריבה, שניתן לפדות גם בכל אלה. ומקשים: אי (אם) "תפדה" "תפדה" ריבה, אפילו כל מילי נמי (כל דבר גם כן) יכול לפדות בו, ואפילו בכן פקועה, שהוא יוצא דופן! ומתרצים: אם כן, גזירה שווה "שה" "שה" מפסחים, מאי אהני לך (מה הועיל לך)? אלא היא באה על כל פנים למעט יוצא דופן. **ד** איבעיא להו (נשאלה להם): עובר הנמצא במעי אמו שנשחטה, ולדעת חכמים הותר בשחיטתה באכילה, ויש לו דין אוכל לקבל טומאה, מהו למנות בו לענין טומאה ראשון ושני? אם נטמאה אמו לאחר שחיטה ממגע של אב הטומאה, ודינה כראשון לטומאה, האם גם העובר נחשב ראשון לטומאה, כחלק מאמו, או האם הוא נחשב כנוגע בכשר אמו, ודינו כשני לטומאה? ר' יוחנן אמר: מונין בו ראשון ושני. רבי שמעון בן לקיש אומר: אין מונין בו ראשון ושני, שכן נעשה דינו כדין אגוז המתקשקש בקליפתו, שטומאה שנגעה בקליפה, שהיא שומר של הפרי, נחשבת כנוגעת באגוז עצמו. איתביה ר' שמעון בן לקיש לרבי יוחנן ממה ששנינו במשנה (לעיל עב,ב): הוציא עובר ידו ממעי אמו, ונשחטה האם — דין הירד כנבילה, ולא הותרה בשחיטת האם, ולכן הבשר של העובר טמא במגע נבלה, כדין בשר שנגע בנבילה, אלו דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים: דין הירד אינו כדין נבילה, אלא כטריפה, ולכן דין בשר העובר שנוגע בה כדין מגע בטרפה שחוטה. ומעתה, בשלמא לדידי (נניח לשיטתך), דאמינא חד גופא (שאינו אומר שהאם והעובר גוף אחד) הוא — היינו דאיתכשר בדמא דאמיה (זהו שהוכשר בשר העובר לקבל טומאה מן היד בדם של אמו). שכשם שדם השחיטה מכשיר את בשר האם לקבלת טומאה — כך הוא מכשיר את העובר שהוא חלק מבשרה. אלא לדידה (לשיטתך). שהעובר נחשב כגוף לעצמו, במאי איתכשר (במה הוא הוכשר) לקבל טומאה מן היד? אמר ליה (לן): בשחיטה של אמו הוכשר, וכדעת ר' שמעון ששחיטה מכשירה את בשר האם לקבל טומאה, למרות שאינו חלק מגופה של אמו. מן הצד השני איתביה (הקשה לן) רבי יוחנן לר' שמעון בן לקיש ממה ששנינו: בן פקועה שעבר בנהר ונרטב במימי הנהר — הוכשר לקבל טומאה ממי הנהר, וכיון שהלך משם לבית הקברות — נטמא. ומעתה, בשלמא לדידי דאמינא תרי גופי נינהו (נניח לשיטתי שאני אומר ששני גופים הם), האם והעובר שבמעיה — משום הכי (כן). אם הוכשר במי הנהר — אין (כן) נטמא בבית הקברות, לא הוכשר — לא. אלא לדידה (לשיטתך), דאמרת חד גופא (שאתה אומר שהעובר גוף אחד) הוא עם אמו, מדוע צריך שיעבור בנהר? הא איתכשר בדמא דאמיה (הרי הוא הוכשר כבר בדם השחיטה של אמו)!

אורח ההלכה
דם התמצית דם התמצית אין חייבים עליו כרת, אבל האוכל ממנו כוית — לוקה. חכמים החולקים על ר' יהודה. (רמב"ם ספר קרושה הלכות מאכלות אסורות פ"ו ה"ד).
לפדות בן פקועה מותר לפדות פטר חמור בן פקועה. כרב אשי, שהוא אחרון (כס"ג). וכתב רמ"א שיש אומרים שאין פודים בן פקועה. כבר זוטרא (טור) שהרי תירץ לרב אשי את שיטתו (הג"ר). (רמב"ם ספר זרעים הלכות ביכורים פ"ב ה"ט. יו"ד שבא, ד).

גרוטות

- א. דכיון דאמר טעון שחיטה יש בכתי"י, בדומה למקבילה: כיון דאמר בן פקועה טעון שחיטה והבי"ח הגיה: דכיון דאמר בן פקועה טעון שחיטה.
- ב. מאי כיון דאמרי שחיטת אמו מטהרתו משפט זה חסר בכתי"י ועוד, כמקבילה בכורות יב,א.
- ג. שהה מאי אהני לך בכתי"י: שהה מאי אהני ליה.
- ד. רבי שמעון בן לקיש אומר — נעשה כאגוז בכתי"י: רבי יוחנן אמר מונין בו ראשון ושני תרי גופי נינהו. ורבי שמעון בן לקיש אמר — נעשה כאגוז.
- ה. לבית הקברות נטמא בכתי"י נוסף: הוכשר אין לא הוכשר לא.
- ו. משום הכי הוכשר אין בכתי"י: היינו דקתני עבר בנהר הוכשר, הוכשר אין.